

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

תוכן

- א. מנפח בידו אחת ובכל כחו 1
- ב. תבלין נדוכין כדרכן במדוך של אבן והמלה במדוך של עץ ... כל התבלין מפיגין טעמן ומלה אינה מפיגה טעמה ... כי דייכת אצלי אצלויי ודוך 2
- ג. הא לן והא להו ... במכתשת קטנה עבדוה 4
- ד. הבורר קטניות ביום טוב ... בורר כדרכו בחיקו בקנון ובתמחוי 5
- ה. אבל לא בטבלא ולא בנפה ולא בכברה 8
- ו. משלחין בהמה חיה ועוף בין חייזן בין שחוטין משלחין יינות שמנים וסלתות וקטניות אבל לא תבואה 10
- ז. ובלבד שלא יעשנו בשורה ... אין שורה פחותה משלשה בני אדם 11
- ח. משלחין כלים בין תפורין בין שאינן תפורין ... ולא מנעל שאינו תפור 11
- ט. לא יעלה עליך אבל אתה מותר להציעו תחתך אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן שמא תיכרך נימא אחת על בשרו ... אפילו עשר מצעות זו על גבי זו וכלאים תחתיהן אסור לישן עליהם 12

דף יד.

א. מנפח בידו אחת ובכל כחו

כבר נתבאר לעיל דף יב. שכשנתפרק הדגן מן השבלים מע"ש מותר לקלפו אין זה בכלל מפרק תולדה של דש כלל ואפי' לקלוף הרבה מותר כ"ז כשדעתו לאכול לאלתר. שאם לא כן אסור משום מלאכת בורר¹.

ולאחר שקילף יכול לנער בידו אחת בכל כוחו, כדי שיפלו הקליפות, או לנפוח בפיו להעיף הקליפות, מכיון שאין זה דרך ברירה², אך לא יעשה כן בשתי ידיו, וכן לא יעביר מיד לחבירתה, כדי להפיל את הקליפות.

וכן לא ישתמש בכלי אפילו שאינו מיועד לברירה, שמא יבא להשתמש בנפה, ויעבור משום מלאכת בורר.

¹ מ"ב שיט כב

² משא"כ בסתם ברירה לא מיקרי שום שינוי ע"י מה שבירר בידו אחת. מ"ב שיט ז

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

והמנפה ביום טוב את הזרעונים³ או הקטניות אחר שנתפרכו ונפרדו מהשבליים או הקליפות ועדיין הם מעורבים מותר לנערן מידו האחת לידו השנית ולנפה מהן המוץ או הקליפות ביו"ט,

ולא ינפה הרבה ביחד מפני שנראה כמנפה לצורך החול, אלא מנפה מעט מעט ואוכל מיד. ואפילו בכלי שאינו מיועד לברירה כגון בקנון שהוא כלי שראשו אחד רחב וראשו השני עשוי כמין מרזב קצר, מותר ליתן הזרעונים בתוך הרחב ולנענע והאוכל מתגלגל דרך המרזב והפסולת נשאר בכלי.

אבל לא ינפה אותם בנפה וכדומה כלי שמיועד לברירה, אף על פי שלא היה אפשר לו לנפות מערב יום טוב, ואפילו אינו מנפה אלא מעט מעט ואוכל מיד, מכל מקום כיון שבכלים הללו אין דרך לנפות מעט אלא הרבה ביחד, לפיכך המנפה בהם נראה כמנפה לימים רבים. ואסור.

**ב. תבלין נדוכין כדרכן במדוך של אבן והמלח במדוך של עץ
... כל התבלין מפיגין טעמן ומלח אינה מפיגה טעמה ...
כי דייכת אצלי אצלויי ודוך**

³ שו"ע ונו"כ תקי א

הלכות הדף היומי

מסכת ביצה

הטוחן אע"ג שהוא באוכל נפש עצמו, אסרהו חכמים⁴, לפי שדרך לטחון לימים הרבה⁵.

ומכל מקום חילוקי דינים יש לגבי טחינה ביום טוב בין אוכלין שהם גידולי קרקע לבין אוכלין שאינם גידולי קרקע, בין אוכלין שיתקלקלו לגמרי אם יטחנם קודם לחג, ובין אוכלין שלא יתקלקלו אבל טעמם יפוג, ובין אוכלין שלא יפגמו כלל, אם יטחנם קודם לחג.

אוכלים שיתקלקלו – מותר לטחון⁶ אוכלים שהם גידולי קרקע שיתקלקלו אם יטחנם קודם לחג⁷, כגון בננות, תפוחי עץ, ובעלים באופן שרגיל לטחנם בימות החול, כלומר בננה בשיני מזוג, תפוח עץ גם בפומפיה, ובעל גם בסכין גדולה המיוחדת לכך, וכדומה, וכן מותר להתוך אותם דק דק כפי שרגיל לעשות בימות החול.

וכל זה מותר אף שלא בסמוך לסעודה, אך אינו מותר כי אם לצורך אותו היום דוקא, אך לא מיום ראשון של חג ליום שני של החג.

טעמם יפוג – אוכלין שהם גידולי קרקע ולא יתקלקלו אם יטחנם קודם לחג, אבל טעמם יפוג, ולוא במקצת, כגון קפה, חזרת, ותבלין⁸, מותר לטחון

⁴ דמן התורה כל מלאכה שהוא באוכל נפש מותר אלא חכמים אסרו דברים שהם עבודה רבה כגון הני שהאדם רגיל לקצור שדהו ולבצור כרמו כאחד ולדרוך כל ענביו כאחד ולטחון הרבה בפ"א וא"כ יטרד כל היום בעבודתו וימנע משמחת יום טוב ולכן אסרו חכמים ואפילו ע"י שינוי אסור והניחו בהיתרן רק דברים שמסתמא הן רק לצורך אכילת יום טוב והרבה פוסקים (ט"ז ואליה רבה בשם רש"ל, וכן הוא דעת כמה ראשונים וכדעת הירושלמי וכן כתב הגר"א בשם הרשב"א ובהמדר משה חיזק סברא זו) חולקין וסוברין דמלאכת עבודה הנ"ל אסור מן התורה אפילו באוכל נפש ולא התירה התורה באוכל נפש אלא מה שהוא דרך לעשות ליום זה כגון מלישה ואפיה ואילך וכה"ג מלאכות שהם לצורך אכילה ביום טוב אולם גם האלו האסורים מסרום לחכמים כדלהלן. היי אדם כלל פג סעי' א מ"ב תצה ס"ק יג שער הציון ס"ק יח

⁵ שו"ע ונו"כ תצה ב

⁶ דע"כ גם להרשב"א שאיסור תורה הוא כנוצר. מ"מ נמסר הדבר לידי חכמים והם לא אסרו רק במלאכה שדרך לעשותה הרבה בפעם אחת לימים רבים דאל"כ מאי נ"מ בין מכתשת לריחיים הלא גם כותש במכתשת חייב בשבת משום טוחן כמבואר ברמב"ם פ"ח דין ט"ז ע"ש ורק משום דבמכתשת דרך לכתוש רק לזימא וכ"כ הרשב"א להדיא בעבודת הקודש דאסרה תורה להני משום שנעשים לימים הרבה. ביאור הלכה סימן תקד סעיף א

⁷ הכל מבואר בשו"ע ונו"כ תקד א ג ושמירת שבת כהלכתה ח"א פ"ז סעי' ב

⁸ ופלפלין וחרדל בכלל תבלין הם ונ"כ מפיגין טעמן כששוהין הרבה כתושין. מ"ב שם ד

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

אותם, אולם המנהג שרק על ידי שינוי⁹, כלומר שיטחן אותם באופן אחר ממה שהוא רגיל לעשות בימות החול¹⁰.

לדוגמא – היה רגיל בימות החול, לגרר חזרת בפומפיה על גבי עלחת, יגררה ביום טוב על גבי פיסת נייר או על גבי מפה, או יגררה אפילו על גבי עלחת, אבל יחזיק את הפומפיה בכיוון הפוך וגם כאן לא התירו אלא לצורך אותו היום דוקא.

אין טעמם פג – אוכלין שהם גידולי קרקע ואינם מתקלקלים, וגם טעמם לא יפוג אם יטחן אותם קודם ליו"ט, כגון אגוזים וכן מלח, מן הדין לטחון אותם קודם לחג, ואין לסמוך על מה שיוכל לטחון בהג על ידי שינוי¹¹, ורק בדיעבד, כשלא טחן מבעוד יום, מותר לטחון אותם אפילו ביום טוב, ואפילו בכלי המיוחד לכך לא בכלי שרגילים לטחון בו לימים רבים, והוא שיעשה זאת על ידי שינוי וכנזכר בסעיף הקודם, וגם כאן לצורך אותו היום בלבד.

אינם גדולי קרקע – אוכלין שאינם גידולי קרקע, כגון ביצים, בשר, דגים וגבינה קשה, מותר לטחון או למעך אותם גם לכתחילה במזלג, כדרכו ומבלי לשנות, ומותר לעשות כן גם אם טעמם לא יפוג.

אין טחון אחר טחון ולפיכך אוכלין אפילו שהם גידולי קרקע אך מכינים אותם מחומר טחון, כגון כל דברי מאפה הנאפים מתבואה טחונה, או סוכר גבישי, מותר לחזור ולטחון אותם ביום טוב, ואפילו באופן שרגילים לטחון אותם בימות החול, ואפילו בכלי המיוחד לכך (אך לא בכלי שרגילים לטחון בו לימים רבים), אבל יש להיזהר לטחון רק לצורך היום.

ובכל הנזכר אין להשתמש במכונת טחינה, דהיינו מכונה של חנווני שטוחנים בה כמויות גדולות.

דף יד:

ג. הא לן והא להו ... במכתשת קטנה עבדוה

⁹ הטעם משום שיש פוסקין המחמירין ואומרים דגם בתבלין המפיגין טעם כיון שאין מתקלקלים אין מותר לדוכן ביום טוב כדרכן אא"כ לא ידע מאתמול שיצטרך להם ביום טוב, וחוששין אנו לדבריהם לכתחלה. מ"ב שם יא בשם הגר"א

¹⁰ ולדעת הרמ"א אם לא ידע שיצטרך קודם החג מותר לטחנם אף ללא שינוי, ויש שכתבו דלפי המנהג אין חילוק בין ידע מאתמול ללא ידע ובכל גוונני אין נוהגים לדוך ביום טוב אא"כ ע"י איזה שינוי שמתוך כך יהיו העם זכורים שאסור לדוך רק מה שצריך לאותו היום.

¹¹ משום שנראה יותר כעובדין דחול ויש שכתבו (רשב"א בעבודת הקודש, וכן כתב האור זרוע בשם רבנו תם משום דהוי עי"ז טחון נמור) דאסור ביום טוב לכו"ע וכדלעיל ואפילו רוצה לעשות שינוי כגון לטחון הדא חדא וכד"ג נמי אסור בריחיים. מ"ב שם ט שער הציון ס"ק יג

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

אין כותשין גרגירי דגנים¹² במכתשת גדולה, לעשותה דייסה, אבל כותשין במכתשת קטנה שזה הוא השינוי שלה. ובא"י, אפילו בקטנה אסור. וכיון שאין אנו יודעים עכשיו מה נקראת גדולה או קטנה, יש לאסור הכל¹³.

ומשום כך במטחנה ביתית – אוכלין שרגילין לטחון אותן במטחנה תעשייתית, כמו בשר ודגים¹⁴, מצה, הדרך הרצויה היא להכין אותם מבעוד יום. לא עשה כן, מותר לטחון אותם במטחנת מטבח. כיון שאין הדרך לטחון בה לימים רבים¹⁵, וכאשר הוא טוחן בשר ודגים, יעשה זאת על ידי שינוי, כגון לטחון אותם על גבי נייר או על גבי מפה, ולא לתוך כלי. ולגבי טחינת הקפה, טוב להימנע מלהשתמש במטחנה בכל אופן, ואילו דברי מאפה הנאפים מתבואה טחונה, כגון מצה, מותר בשעת הצורך לטחון במטחנה אף בלי כל שינוי.

ומותר להרכיב מטחנת מטבח ביום טוב, וכן לפרקה. אך כמובן שלא ישתמש במכונה המופעלת על ידי חשמל.

ד. הבורר קטניות ביום טוב ... בורר כדרנו בחיקו בקנוז ובתמחוי

¹² שו"ע ונו"כ תקך ג

¹³ כמה פירושים יש בזה יש מפרשים דאסרו בא"י משום דהיו רגילים להחזיק עבדים ומזלולי בזה שעושיין כדרכן בחול ואומרים בקטנה עשינו, לפיכך אסרו חכמים לגמרי, וא"כ לדינא בזמנינו תלוי בזה היכי שמחזיקים עבדים כנענים אסור בכל גונו. ויש שכתבו דבא"י היו החטים משובחים שאין מתקלקלים ולא נשתנה מראיתם אם יכתשם מעיו"ט ולפיכך לא התירו להם חכמים לכתוש ביום טוב, וא"כ ה"ה בכל מקום ומקום שהחטים טובים ואינם נפגמים אם יהיו נידוכים מלפני יום טוב אסור ויש שכתבו דבבבל היו רגילים לאכול תדיר דייסא ומתוך שהיה צרכיהן מרובה לזה לא כתשו במכתשות קטנות וכשכותש ביום טוב בקטנה הוי שינוי, משא"כ בא"י שלא היו רגילין הרבה בזה גם בימות החול מצוי שכותשים במכתשת קטנה וליכא שום שינוי ביום טוב ולהכי אסור וה"ה בזמנינו תלוי ג"כ בזה אם אין דרך לכתוש בקטנה בחול שרי, ויש להתמיר ככל הפירושים.

¹⁴ שיש לצרף להתיר שאינם גדולי קרקע, אמנם תבלינים כגון סלסל שחור במטחנה ביתית שנועדה לטחון בכל פעם שמשתמש יש להתיר שהרי מפיג מעמו.

¹⁵ בה"ל שם.

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת ביצה

הבורר, הוא מהמלאכות המותרות¹⁶ ביו"ט¹⁷, בין אוכל מתוך הפסולת ובין פסולת מתוך האוכל, ומותר לברור¹⁸ אפילו לסעודה אחרת שצריך לבו ביום¹⁹, אולם מה שיכול לברור מערב יום טוב, יברור ולא יניח את הברירה ליום טוב²⁰.

במה דברים אמורים, כשהאוכל מרובה על הפסולת שאז טוב יותר לברור ולהוציא את הפסולת²¹, כיון שטירחתו מועטת, אבל אם היתה הפסולת מרובה על האוכל, בורר את האוכל שטירחתו מועטת ומניח את הפסולת. ואם שניהם שוים בורר איזה מהם שירצה.

ואם היה טורה בברירת הפסולת מן האוכל, יותר מטורה ברירת האוכל מן הפסולת, כגון שהפסולת דקה אעפ"י שהאוכל מרובה בורר את האוכל, ומניח את הפסולת. וכן להיפך²².

¹⁶ שו"ע ונו"כ תקי ב מ"ב תקו ס"ק ה ותקי ס"ק ה

¹⁷ ולרשב"א אסור מדאורייתא, ולכן כל מה שבשבת חייב, אסור גם ביום טוב, אלא מה שאסרו בשבת מדרבנן, התירו ביו"ט, ולפי זה אפילו כשבורר ביד, אינו מותר אלא מה שצריך לאותה סעודה. אבל לסעודה אחרת, אפי' לבו ביום, אסור. אבל לדעת שאר פוסקים וכן דעת השו"ע דכל מלאכות שהם באוכל נפש גופא דינו אלא מדרבנן, מלאכת בורר התירו לגמרי (חיי אדם שם)

¹⁸ ובדבר שהדרך לברור אותו לצורך זמן מרובה בידו וכ"ש בכלי אע"ג שהוא בורר עכשיו לצורך יו"ט אסור כיון שנראה שבורר לצורך מחר (ביאור הלכה סי' תקי ד"ה הבורר ולדעת החיי אדם המובא שם כל דבר שעיקר דרך ברירתו הוא בידו ג"כ אסור ביו"ט ועיין בבה"ל שם ד"ה אם ירצה שכתב שבסתם ברירה ביד אינה עיקר דרך הברירה)

¹⁹ חיי אדם כלל פב סעי' א

²⁰ בבה"ל תקי סעי' ב ד"ה אם רוצה הביא דעת המ"א ושאר אחרונים דבורר הוא ממלאכות המותרות לגמרי ביו"ט. והביא שהמ"ז מצדד להלכה כדעת הרשב"א דדוקא לאלתר שרי אבל לא להניח דכיון שבשבת חייב חטאת אסור ביום טוב ותמהו עליו האחרונים (פמ"ג ובית מאיר ונהר שלום ושי"א) וכתב "אכן מה דהעיר דצריך לאסור ממעם דהיה אפשר לעשות מבעוד יום לכאורה הדין עמו בזה דהא כן מבואר ברמ"א סי' תצ"ה ס"ג לדעת היש מחמירין דאפילו באוכל נפש עצמו כל שאפשר לעשותו מבע"י אסור כ"א ע"י שינוי ואם כן בענייננו הא דמתירין פסולת מתוך אוכל דוקא כשלא היה יכול לברור מבע"י אכן מסתימת השו"ע והרמ"א משמע דיש להקל בענייננו בכל גווני והמעם אפשר לעני"ד לומר דכיון דע"י שינוי כתב שם הרמ"א שמותר וכאן דבלא"ה לא התירו אלא ע"י קנן ותמחוי י"ל דזה השיב שינוי דכדרכו הוא דוקא ע"י נפה וכברה ואף דאין זה שינוי גמור דבשבת בפסולת מתוך אוכל חייב אף בזה מ"מ לענין יו"ט השיב שינוי וכ"ש אם בורר ביד וכן בעבוה"ק להרשב"א משמע גם כן דזה השיב שלא כדרכו".

²¹ ואע"ג שהפסולת מוקצה כתב בתורע"א בחידושיו לביצה פ"א מ"ה דטלמול מוקצה לצורך אוכל נפש מותר ביו"ט ועי"ש ברש"ש ובהזו"א סי' מז ס"ק טו

²² שו"ע שם ובמ"ב ס"ק ט

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת ביצה

ואם יכל לברור מבעוד יום ראוי שיברור דוקא אוכל מתוך פסולת²³, ויעשה כן סמוך לסעודתו²⁴.

הפועה אגוזים או אגוזי אדמה וכדומה ביו"ט, יברור את האוכל מתוך הפסולת או את הפסולת מתוך האוכל, ובלבד שיברור את זה שקל יותר לברור כדי למעט בטורח²⁵.

אסור להניח קטניות או שאר זרעונים במים כדי שתצוף הפסולת למעלה או שיפול העפר למטה²⁶ שזה דרך חול.

אוכל שאי אפשר היה לבררו בערב יו"ט, כגון חלב שהרתיחו ביו"ט ורוצה לברור את הקרום²⁷, או איטריות שבשולן ביו"ט ורוצה לסננם, מותר לבררם כדרכו בחול²⁸ ואפילו במסננת.

ואם מסנן בשינוי כגון שהופך את המסננת, מותר אפילו אם יכל לסנן מעיו"ט²⁹.

אם נפלו זבובים או פסולת אחר לתוך הכוס או התבשיל לא יסיר אותם כדרך שהוא בורר בחול, אלא צריך שיקח מן המשקה או התבשיל ג"כ עממם וה"ה השותה שכר ובתחתיתו יש שמרים יניח מעט שכר על השמרים³⁰.

הבא להכין עלי חסה לסעודת יו"ט מותר להסיר את העלים שאינם ראויים לאכילה, וכן מותר להוציא את התולעים אף אם קטנים הם, וטוב יעשה אם יקח התולעים יחד עם קצת מן העלה ולא יטלטלם בפני עצמם. אבל אסור לשטוף עלי החסה בתוך מי חומץ או מי מלח על מנת להסיר את התולעים, כי התולעים מתים במים אלו³¹.

²³ בבה"ל תקי סעי' ב ד"ה אם רוצה כתב למסקנא היוצא מדברינו דהנהוג להקל לברור קטניות פסולת מתוך אוכל אף שהיה אפשר מבעוד יום יש להם על מי לסמוך ואף בבורר להניח לסעודה אחרת ומ"מ לכתחלה נכון בכגון זה שהיה אפשר לו מבעוד יום לברור האוכל מתוך הפסולת דהו בודאי השיב שינוי וכמדומה שכן נודהגין העולם.

²⁴ בבה"ל שם לא כתב דבעינן סמוך לסעודה אבל בשו"ע הרב סי' תקי סעי' ה כתב שיברור סמוך לסעודה ומביאו בשמירת שבת כהלכתה ח"א פ"ד הערה יח

²⁵ מ"ב שם ס"ק י

²⁶ ועיין בשמירת שבת כהלכתה שם הערה כ שכתב בשם הגרש"ז אורבך זצ"ל שיש להסתפק שמה שנאסר הוא רק בעפר או פסולת שדרך לברור לימים רבים אבל לברור באופן זה קטניות מתולעים כיון שרגילים לעשות כן לפני הבישול ולא לימים רבים אין זה בורר ביו"ט ובסעי' ה שם כתב לאיסורא

²⁷ בחיי אדם שם סעי' ז כתב "ונ"ל דמותר לקלוט הסממטאנקע מן החלב לשנות בו קאווע" וא"כ ה"ה לקולמו ולהסירו כדי שלא יפריע לקפה שהרי מותר לברור גם פסולת מאוכל וכנ"ל

²⁸ שם מ"ב ס"ק יז ובה"ל ד"ה מותר וקצת צ"ע שלטעם החיי אדם שם סעי' ג בנפל פסולת לקמח שאסור לבררו כיון שכך דרכו תמיד בחול א"כ ה"ה הכא יהיה אסור כיון שדרכו תמיד כך בחול אע"ג שאינו עושהו לזמן מרובה

²⁹ ביאור הלכה שם סעי' ג סוף ד"ה אין ומ"ב ס"ק יח

³⁰ מ"ב סי' תקו סעי' יב

³¹ שמירת שבת כהלכתה ח"א פ"ג סעי' ח

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

מותר לקלוף פירות וירקות ביו"ט אפילו במקלף³² המיוחד לכך.

אין עושין חמאה מן החלב בי"ט אע"פ שמותר לברור, לפי שיש בזה טורח גדול ונעשה לימים רבים. ולכן אע"ג שחמאה חדשה טובה יותר מן הישנה, אסור³³.

נפל פסולת או קיסם לתוך הקמח³⁴, יש אוסרין ליקח אותו בידו, שכן דרך ברירתו בחול³⁵, ויש מתירין³⁶ וכן לברור פירורי מצות הגדולים מתוך הקמח הנכתש מן המצות דינו כנפל פסולת בקמח. ונכון לנהוג כדעת האוסרים ואם רוצה לקחם יקחם עם מעט קמח³⁷.

ה. אבל לא בטבלא ולא בנפה ולא בנברה

יש אופנים שלא התירו חכמינו ז"ל לברור ביום טוב, וטעם הדבר, מכיון שהדרך לברור הרבה בבת אחת, ונראה כאילו הוא מכין לימים הרבה, אסרו גם אם עכשיו כוונתו לברור לשימוש מידי ולא היתה לו אפשרות לברור מבעוד יום. ולכן אסור אסור לסנן³⁸ דבר שדרכו להשמר לימים רבים, כגון שרגילים לסננו בכמות גדולה, או שמסנן במסננת המיועדת לסינון לימים רבים. וי"א³⁹ שאם לא יכל לסנן מעיו"ט מותר. והעיקר כסברא ראשונה.

וכמו כן אסור לסנן לצורך יו"ט בנפה או בכלי המיוחד לסינון כמות גדולה כיון שנראה כבורר לצורך מחר כיון שדרך כלים אלו לברור לימים רבים⁴⁰.

³² מכיון שאינו מיוחד לקלוף כדי להכין בו לימים הרבה הרי הוא כקנון ותמחוי שהתירו ביו"ט כדאיתא בשו"ע סי' תקי סעי' ב (שם בהערה כז בשם הגרש"ז אוירבך)

³³ חיי אדם שם סעי' ה

³⁴ ועיין לקמן מלאכת מרקד באיזה אופן מותר לנפות את הקמח כדי לבררו מן הפסולת

³⁵ ומתורץ בזה מה שהקשו הט"ז ומאמר מרדכי מהא דסימן תק"י (המבואר לעיל) שמותר לברור ביד (דהיינו שסתם ברירה ביד הו דרך שינוי קצת דכדרכו הוא דוקא ע"י נפה וכברה וכמש"כ בבה"ל סי' תקי ד"ה אם רוצה משא"כ כאן דרך הוצאת הקיסם היא ביד ואינו שינוי כלל) והגר"ז כתב לחלק בין חטים וקמחים לקטניות דקטניות אין דרך לברור ביד אלא ליומו (שער הציון תקו ס"ק יא)

³⁶ חיי אדם שם סעי' ג

³⁷ מ"ב סי' תקו ס"ק יב וסי' תקד ס"ק ב

³⁸ מ"ב שם ס"ק יב ובשער הציון ס"ק ח

³⁹ כן דעת המג"א אבל בבה"ל שם ד"ה אין מסננין השינ עליו שהרי לדעת המחבר סי' תצה מובא לעיל ל"ת שכג אין הבדל באוכל נפש עצמו בין יכל לעשות מעיו"ט או לא יכל שבכל גונו מותר וא"כ ע"כ מה שאסר לסנן במסננת כזו הוא גם אם יכל וא"כ גם לדידן הכי הוא "ואין להקל אף באי אפשר אם לא על ידי שינוי"

⁴⁰ מ"ב סי' תקי ס"ק ה וס"ק ז

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת ביצה

המרקד היא מהמלאכות האסורות⁴¹, כיון שכל מלאכות שקודם לישה אסרום חכמים מפני שדרך לעשותם לזמן מרובה, ולפיכך אסור מדרבנן לרקד קמה בנפה אפילו ע"י שינוי⁴².

אם כבר רקדו מאתמול ורוצה לרקדו שנית בשביל שתהא הפת נאה, צריך שינוי קצת⁴³, כגון שירקד על גב השולחן ולא כהרגלו בחול שמרקד לתוך קערה או כיו"ב. ואם דרכו בחול לרקד על גב השולחן, ירקד בשינוי אחר⁴⁴.

וכל זה אם הנפה השניה אין נקביה קטנים מנפה ראשונה וכל מה שיצא בראשונה יצא בשניה אבל אם נקבי הנפה השניה דקים מהראשונה בודאי אסור שהרי ישאר הקמח העב בנפה ויצא הדק והרי הוא כהרקדה הראשונה.

ולפיכך אפילו בזמניו שהקמחים מנופים כבר במפעל הטחינה מ"מ אין להרקידם עוד הפעם בבית אפילו ע"י שינוי שהרי אנו רואין שהריקוד במפעל אינו מוציא כל הפסולת והנפה שבבית מוציא והרי הוא כהרקדה הראשונה⁴⁵. אמנם אם הקמח מנופה מכל פסולת ואינו מנפהו אלא משום חרקים ותולעים מותר לנפות⁴⁶.

במה דברים אמורים שמתר לנפות באותה נפה פעם נוספת, דוקא אם לא נפל בו דבר. אבל אם נפל בו פסולת או קיסם ביו"ט⁴⁷, ו"א שיש לרקדו ע"י נכרי או שירקד באחורי נפה⁴⁸ שהוא שינוי גמור. וכן הדרך מצות ביו"ט וצריך לרקד הקמח הנטחון מן הפרורין, ירקד באחורי נפה⁴⁹. וי"א⁵⁰ שמותר אף בלא שינוי⁵¹.

⁴¹ ולרשב"א אסור מדאורייתא כמבואר בל"ת שכנ

⁴² היי אדם כלל פד סעי' א ומ"ב תקו ס"ק ה

⁴³ אף דהוא באוכל נפש הרי אפשר היה לו לרקד מאתמול וגם דזה מיחליף ברקידה ראשונה (מ"ב שם ס"ק

ג)

⁴⁴ מ"ב שם ס"ק יד

⁴⁵ מ"ב שם ס"ק יד

⁴⁶ שו"ת באר משה ח"ח סי' רד

⁴⁷ שהרי אם נפל בעיו"ט ודאי צריך שינוי כיון שהיה לא לברור מאתמול (מ"ב שם ס"ק ז)

⁴⁸ ואם רוצה ליטול הצרור בידו עיי"ל במלאכת בורר מש"כ

⁴⁹ היי אדם שם סעי' ב

⁵⁰ והנה בלבוש משמע שהמחמירים לעיל במלאכת בורר ליטול בידו צרור או קיסם שנפלו לקמח סוברים כדעת הכלבו בשם הראב"ד דבצרור וקיסם אסור בכל נווני בין ליטול אותן ביד ובין לרקד פעם שניה דמ"מ בכלל בורר הוא אבל מדברי הד"מ הארוך משמע שהמחמירים לעיל לא פליגי אלא לענין ליטול ביד אבל על ריקוד שרי והטעם נ"ל דס"ל דבזה שהקמח נקי ורק שנפל בו צרור או קיסם דרך הברירה בחול הוא רק ביד וכשבורר דרך ריקוד הוא שלא כדרכו ולכן שרי (שער הציזון שם ס"ק יב) ועיין שמירת שבת כהלכתה ח"א פ"ג סעי' יב שכתב כדעת החיי אדם כאן שצריך לנפות בשינוי גמור

⁵¹ שהרי אין כונתו לרקד כדי ליפות הקמח אלא כדי לברור עיי"ז הצרורות והקיסמין שישארו בכברה אחר נפילת הקמח דרך הנקבים וזה לא אסרו חכמים שהרי נפל ביו"ט גופא ואינו דומה להא דמבואר לעיל במלאכת בורר שאסור לברור בנפה וכברה דהתם דרך המלאכה לעשותה לזמן מרובה משא"כ הכא שהקמח

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

ו. משלחין בהמה חיה ועוף בין חייזן בין שחוטין משלחין יינות שמנים וסלתות וקטניות אבל לא תבואה

מותר לשלוח להבירו⁵² ביום טוב דרך רשות הרבים, כל מיני מאכל ומשקה הראויים לבו ביום אפילו אינן ראויים אלא ע"י מעשה שיעשו בגופן, כגון בהמה וחיה ועוף חיים⁵³ שאינן ראויים עד שישחטם, מכל מקום כיון שמותר לשחוט ביום טוב, מותר ג"כ לשלוח להבירו אף על פי שהוא יודע שהבירו לא ישחטם ביום טוב, מכל מקום כיון שאילו היה רוצה היה שוחטן, ואוכלן מותר לשלוח לו⁵⁴.

אבל אסור לשלוח דבר שאף בחול אינו ראוי עד שיעשו בו מעשה האסור לעשות ביום טוב, כגון מיני תבואה שאין דרך לבשולן שלמים, אלא טוחנין אותן ועושין מהם פת וטחינה אסורה ביום טוב, אבל מותר לשלוח מיני קטניות שדרך לבשולן שלימים בלא טחינה, והרי הן ראויין אפילו לבו ביום, ואין צריך לומר שמותר לשלוח יינות ושמנים וסלתות⁵⁵

י"א⁵⁶ כל זה כשמשלח דרך רשות הרבים או דרך כרמלית שהוא מקום שאסור לטלטל בו בשבת וגם ביום טוב שלא לצורך יום טוב כלל אבל כשמשלח דרך מקום שמותר לטלטל בו בשבת כגון בחצר אחת או בעיר המעורבת מותר לשלוח כל דבר, אפילו מיני תבואה וכיוצא בהם מדברים המותרים בטלטול. ויש אוסרים⁵⁷.

כבר מבע"י נכרר מהסוכין ואירע שנפל כס צרור או קיסם מינכר לכל שהוא לצורך שעה לאפותה ביו"ט ושרי (מ"ב שם ס"ק ח)

⁵² שו"ע ונו"כ תקטז א

⁵³ לפי דעת המחבר בסימן תצ"ה נזכר לעיל דף ב: דאוסר מוקצה ביום טוב מיירי הכא בבהמה שאינה עומדת לגדל ולדות וכן בעוף סתמי דאלו בבהמה העומדת לגדל ולדות וכן בעוף שעומד לגדל ביצים הוא מוקצה ואסור לשוחטן ביום טוב

⁵⁴ מ"ב שם א

⁵⁵ שם ומ"ב ג ד

⁵⁶ שו"ע הרב שם ה

⁵⁷ מכיון שנראה בהולכתו שהוא לצורך חול ומחזי כמתעסק ביום טוב לצורך חול ואסור. כן משמע מלבוש ומאירי דנתנו טעם דמחזי שהוא לצורך חול, וכן הסכים לדינא בספר נהר שלום וחיי אדם ובית מאיר, ודלא כט"ז ומגן אברהם, ומה שכתב המגן אברהם בשם הים של שלמה משום הוצאה מרשות לרשות, תמהו עליו האליה רבה ובית מאיר דליתא שם. מ"ב שם ד שער הציון ס"ק ו

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

אם חבירו צריך היום ליתן תבואה לבהמתו, מותר לשלוח לו במקום שיש עירוב⁵⁸ ויש מחמירין גם בזה. ולצורך יש להקל⁵⁹.

ז. ובלבד שלא יעשנו בשורה ... אין שורה פחותה משלשה בני אדם

כל דבר⁶⁰ שמותר לשלוח ביום טוב לא ישלחנו בשורה דהיינו שלשה בני אדם, נושאים מין אחד, והן הולכין כולן כאחד זה אחר זה בשורה אחת⁶¹, שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול דאושא מילתא ונראה כמוליכו למכור בשוק, ויש בזה זלזול יום טוב, לפיכך אפילו במקום שמותר לטלטל בו בשבת, כגון בהצר או במבוי המעורב⁶², אם רבים מצויין שם אסור משום זלזול יום טוב, אבל אם כל אחד נושא מין אחד מותר אפילו ברשות הרבים.

ח. משלחין כלים בין תפורין בין שאינן תפורין ... ולא מנעל שאינן תפור

מותר לשלוח לו כל כלי תשמיש דרך רשות הרבים וכן בגדים אפילו אינן תפורין עדיין, לפי שהן ראויין לישען עליהם, ואפילו בגד כלאים מותר לשלוח אם הוא קשה בענין שמותר לישב ולישען עליו, וכן תכשיטים⁶³.

אבל אין שולחים מנעל שאינן תפור, כיון שאין נאותין בו בחול כמו שהוא, בלי תפירה⁶⁴.

⁵⁸ כדי שלא יהא בו משום איסור הוצאה דהא בשביל בהמה אסור להוציא

⁵⁹ ולצורך נראה דיש להקל, דבלאו הכי דעת הרשב"א כהרי"ף לפסוק כר' שמעון, ותבן או שחת בודאי יש להקל לשלוח, דהם עומדין רק לבהמה. ואפשר עוד דבומננו דרוב שיבולת שועל עומד לסוסים ולא למאכל אדם אפשר דיש להקל, וצריך עיון שער הציון שם ס"ק ט

⁶⁰ שו"ע ונו"כ שם ב

⁶¹ וובמג"א בשם מהרש"ל וכן החמיר בא"ר שאפילו הולכים בערבוביית אסור.

⁶² שער הציון שם י

⁶³ אך המאירי הביא בשם ירושלמי דאין לשלוח תכשיטין של זהב ביום טוב ואפילו בשל כסף מגמגם שם, אבל בשיטה מקובצת בשם הריטב"א ובאור זרוע הסכימו שמותר לשלוח תכשיטין כיון שראויין להתלבש בהן מ"ב שם טו

⁶⁴ מ"ב שם ט

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

ט. לא יעלה עליך אבל אתה מותר להציעו תחתיך אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן שמא תיכרך נימא אחת על בשרו ... אפילו עשר מצעות זו על גבי זו וכלאים תחתיהן אסור לישן עליהם

כבר נתבאר ביומא דף סט. שכלאי בגדים מותר לעשותם ולמוכרם⁶⁵ אם הכלאים ניכרים ואין אסור אלא ללובשן בלבד, או להתכסות בהן שנאמר לא תלבש שעטנז, ונאמר לא יעלה עליך, העליה שהיא דרך לבישה אסור אבל עליה שאין דרך לבישה כגון אהל שהוא כלאים אף על גב שמגין עליו מפני החמה והצינה כיון שאינו דרך לבישה מותר לישב תחתיו.

אולם אם יש חשש שמא יתכסה בו, כגון שעושה בגדים שלא על מנת למכרם לגוי וכדומה. אסור⁶⁶ לעשות כלאים שמא יתכסה בהם. וכן אם אינם ניכרים אסור למוכרם לגוי שמא ימכרנו הגוי לישראל.

וכן מותר מן התורה לישב על מצעות של כלאים ואף על פי שמחמם גופו כיון שאינו דרך העלאה מותר מן התורה וה"ה כשנשען עליו מן הצד אין אסור מן התורה שנאמר לא יעלה עליך אבל אתה מציעו תחתיך, ומדברי סופרים אפילו עשר מצעות זו על גבי זו והתחתון שבהן כלאים אסור לישב על העליון, שמא תכרך נימא כלומר חוט א' מהבגד שיש בו כלאים על בשרו. ואף על גב שהמצעים מפסיקים ואין יכול ליכרך על בשרו וגם הוא דברים שאין דרכן בהעלאה⁶⁷ לא פלוג רבנן ואסרו בכל צורה.

⁶⁵ רמב"ם ודרך אמונה הלכות כלאים פרק י הלכה יב

⁶⁶ ש"ך סי' ד"ש סק"א ובש"ך סי' ש"א סק"ב כ' דאפשר דבכלאים דרבנן מותר לעשותו ולא היישי' שיבא להתכסות ונשאר בצ"ע אבל מלשון הרמ"א שם משמע דאסור ומכ"ש בתי הרושת של ישראל שעושין בגדי כלאים שמכשילין את הרבים ועוברין משום לפני עור.

⁶⁷ זה דעת השו"ע ברמב"ם אך דעת הר"ן ועוד ראשונים דהטעם שאסרו הוא לא משום שמא יכרך לו נימא דכיון דמפסיק לא שייך חשש זה אלא הטעם משום דברים שדרכן להעלותן עליו חששו שמא יעלנו עליו ואסרו אפי' מפסיק טובא אבל דברים שאין דרך להעלותן עליו כגון מצעות אין אסור אא"כ אין מפסיק דבר שאז יש חשש שמא תכרך עליו נימא אבל אם מפסיק דבר אחר מותר וכן דעת הגר"א

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>